

Próba identyfikacji niezaspokojonych potrzeb w kontekście słabej sytuacji finansowej gospodarstw domowych

dr hab. inż. Edyta Mazurek, prof. UEW,
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

dr Agata Girul,
Urząd Statystyczny we Wrocławiu

Wprowadzenie

Jeden z wielu obszarów zainteresowań badawczych w ramach współpracy
Urzędu Statystycznego we Wrocławiu oraz
Katedry Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

JAKOŚĆ ŻYCIA społeczeństwa (w tym osób z niepełnosprawnością) w kontekście badania zaspokojonych i niezaspokojonych **potrzeb** z różnych dziedzin życia

- **PRZEKONANIA**
które pokazują co osoby myślą na określony temat
- **ZACHOWANIA**
opisujące co ludzie robią, jaką aktywność podejmują
- **POSTAWY/OPINIE**
określające czego ludzie chcą, pragną, jakie mają potrzeby i bariery, które uniemożliwiają zaspokojenie tych potrzeb, jak oceniają wybrane aspekty życia

WYTYPOWANIE OBSZARÓW WYMAGAJĄCYCH ZMIAN

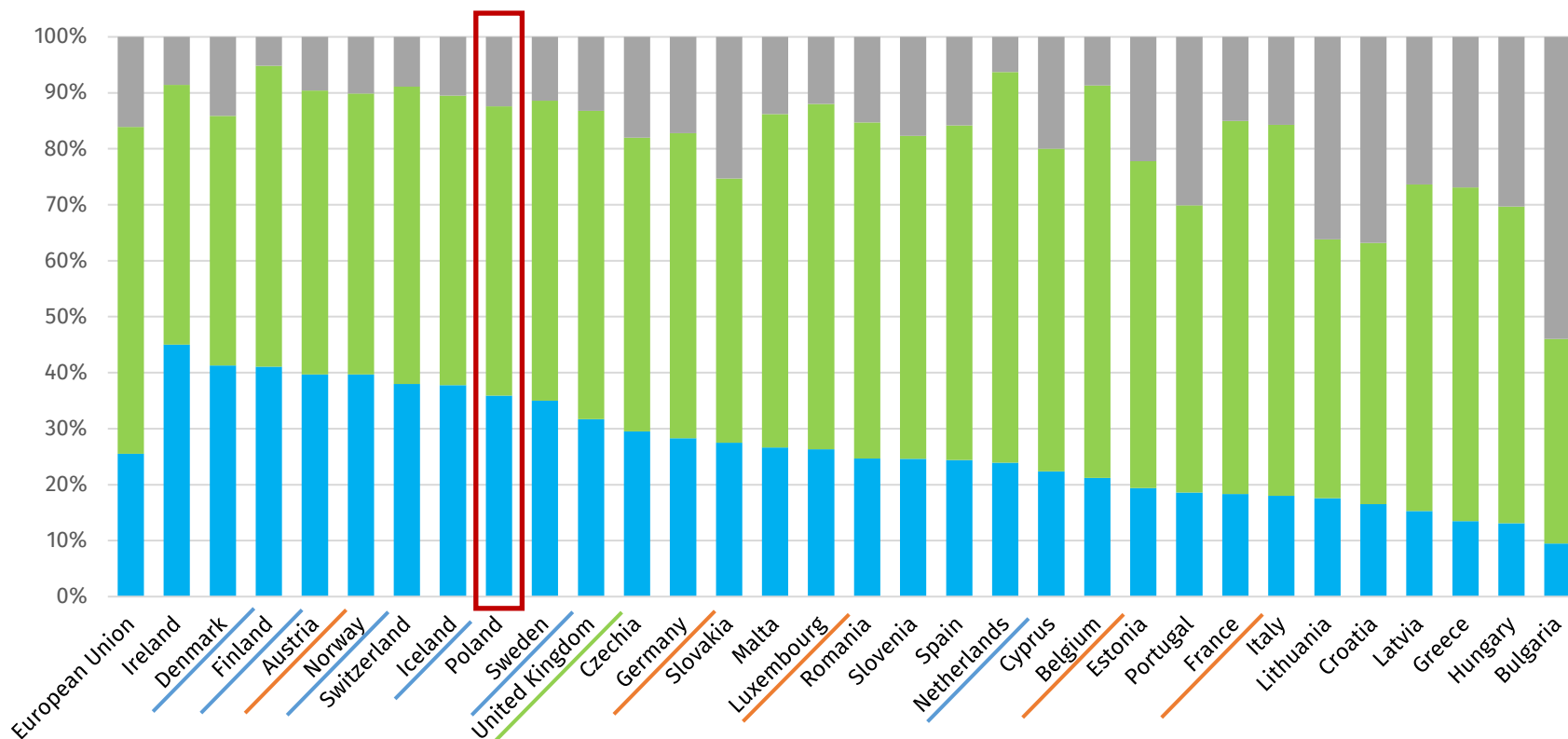
Zaproponowanie konkretnych rozwiązań działania
Ocena skuteczności przeprowadzonych działań

- Poznając opinie respondentów **na temat zadowolenia z określonych aspektów życia** można budować specjalne programy aby stawiać czoła **poważnym globalnym wyzwaniom w obszarach krytycznych** m.in.:
 - **Zdrowie**
 - **Starzenie się społeczeństwa**
 - **Bezpieczeństwo, w tym cyfrowe**
 - **Zanieczyszczenie powietrza i zmiana klimatu**
 - **Energetyka**
 - **Mobilność**
 - **Żywność i zasoby naturalne**

**LEPSZA WSPÓLNA REAKCJA PAŃSTW UE
NA WYZWANIA**

Ogólna satysfakcja z życia w państwach UE w 2018 r.

■ Wysoka ■ Średnia ■ Niska

- Model skandynawski polityki społecznej
- Model anglosaski polityki społecznej
- Model kontynentalny polityki społecznej

UE: 21,6% | 57,3% | 21,0%

PL: 29,4% | 50,7% | 19,9%

Dane za 2013 r.

UE: 25,5% | 58,4% | 16,1%

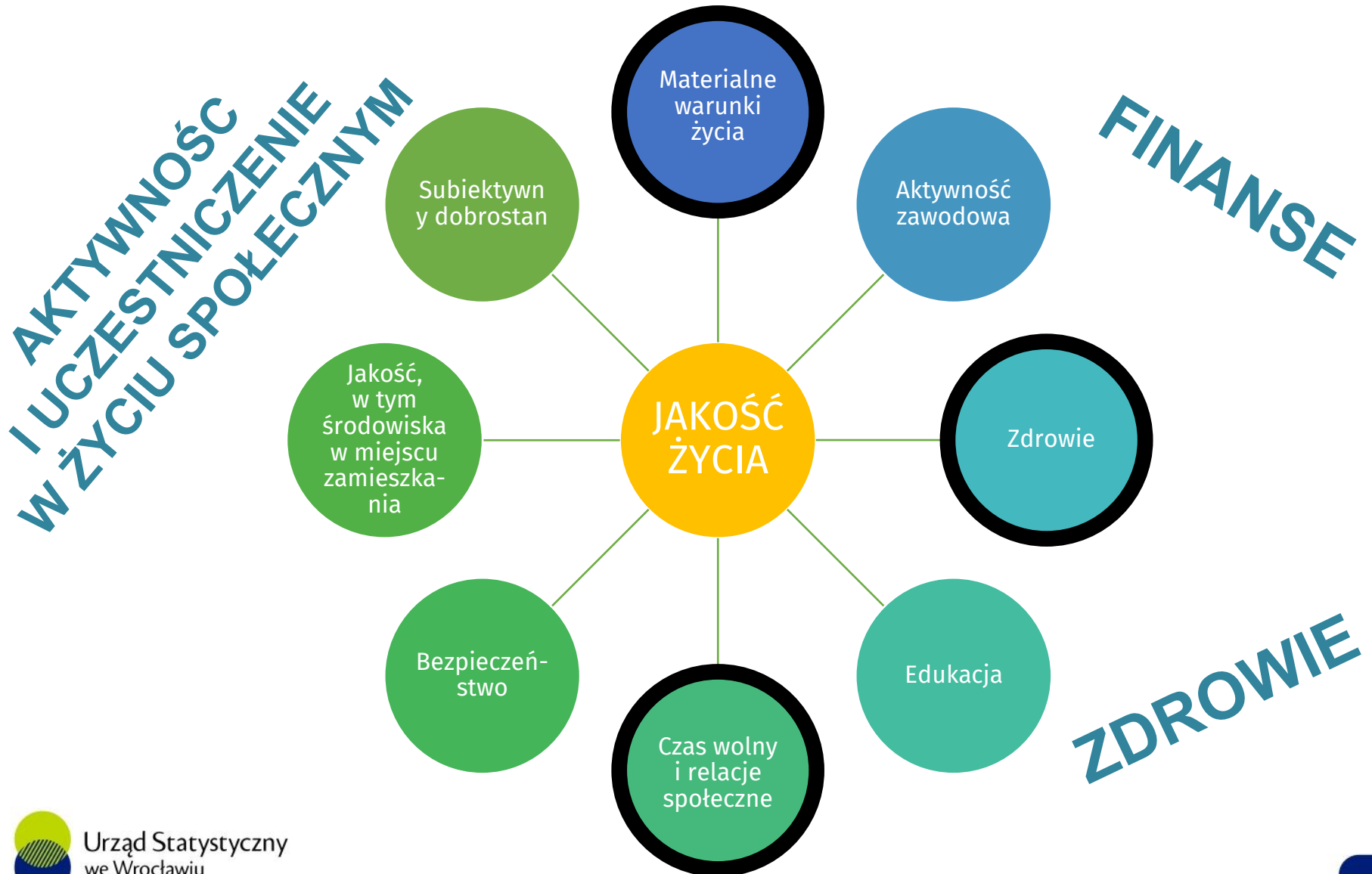
PL: 35,9% | 51,7% | 12,4%

Dane za 2018 r.

Czynniki warunkujące jakość życia społeczeństwa

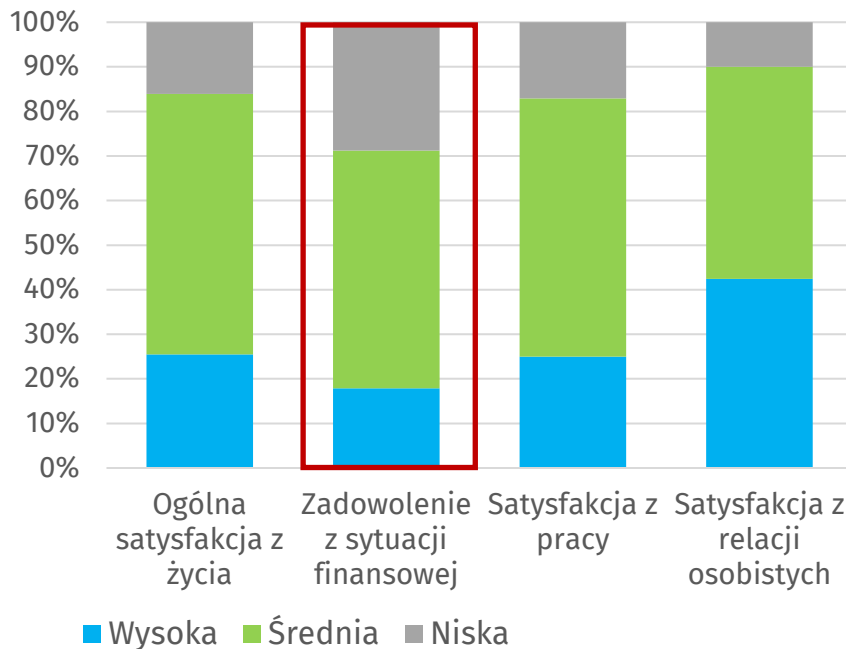

Aspekty życia najczęściej wymieniane jako niezaspokojone i ważne w celu poprawy jakości życia

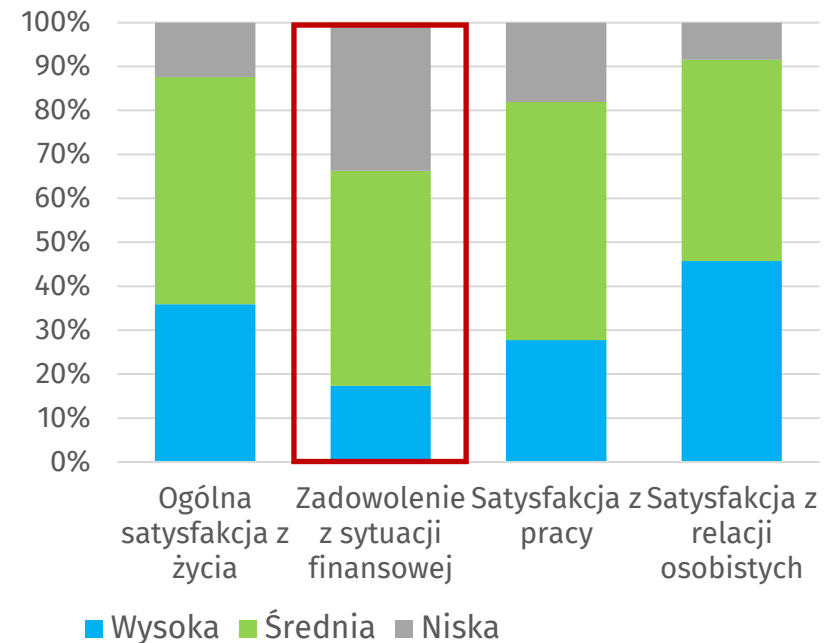

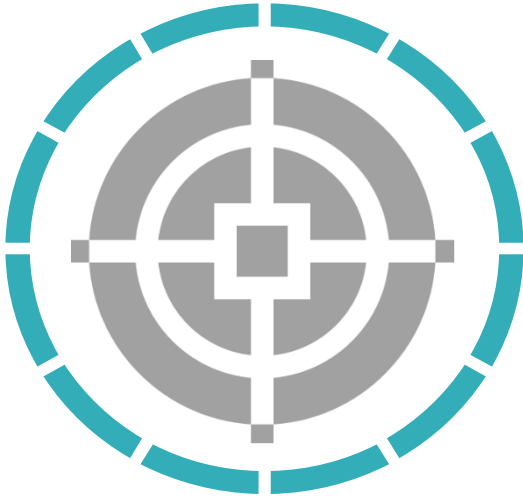
Ocena zadowolenia z życia w wybranych obszarach w 2018 r.

Unia Europejska

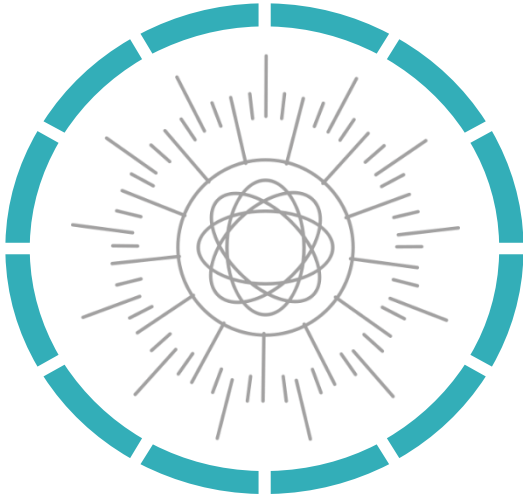
Polska

Cel analizy

- **Poznanie determinant, które są źródłem niezaspokojenia potrzeb finansowych polskich gospodarstw domowych**
- **Próba stworzenia profilu polskiego gospodarstwa domowego mającego niezaspokojone potrzeby wymuszone słabą sytuacją finansową**

Źródło danych

Analizę przeprowadzono
na podstawie badania EU SILC 2021
(Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności)

Gospodarstwa domowe oraz
respondenci w wieku 16 lat i więcej

Liczba zbadanych gospodarstw domowych - **17004**

Liczba osób w wieku 16 lat i więcej - **35299**

Zastosowane metody analizy danych

1. Analiza korespondencji
2. Analiza skupień
3. Modelowanie logitowe

Wskaźniki pogłębionej deprywacji materialnej i społecznej wg Europejskiego Filaru Praw Socjalnych

Odsetek populacji doświadczający braku możliwości zaspokojenia z powodów finansowych co najmniej 7 z 13 potrzeb uważanych przez większość społeczeństwa za pożądane/niezbędne do prowadzenia odpowiedniego życia

Lista potrzeb:

Poziom osoby

- Wymiana zużytej odzieży na nową **P1**
- Posiadanie przy najmniej dwóch par odpowiednio dopasowanego obuwia **P2**
- Wydawanie raz w tygodniu niewielkiej sumy pieniędzy na własne potrzeby **P3**
- Regularne uczestnictwo w różnych formach spędzania czasu wolnego **P4**
- Spotkanie się co najmniej raz w miesiącu z przyjaciółmi/rodziną na posiłku/drinku **P5**
- Dostęp do Internetu **P6**

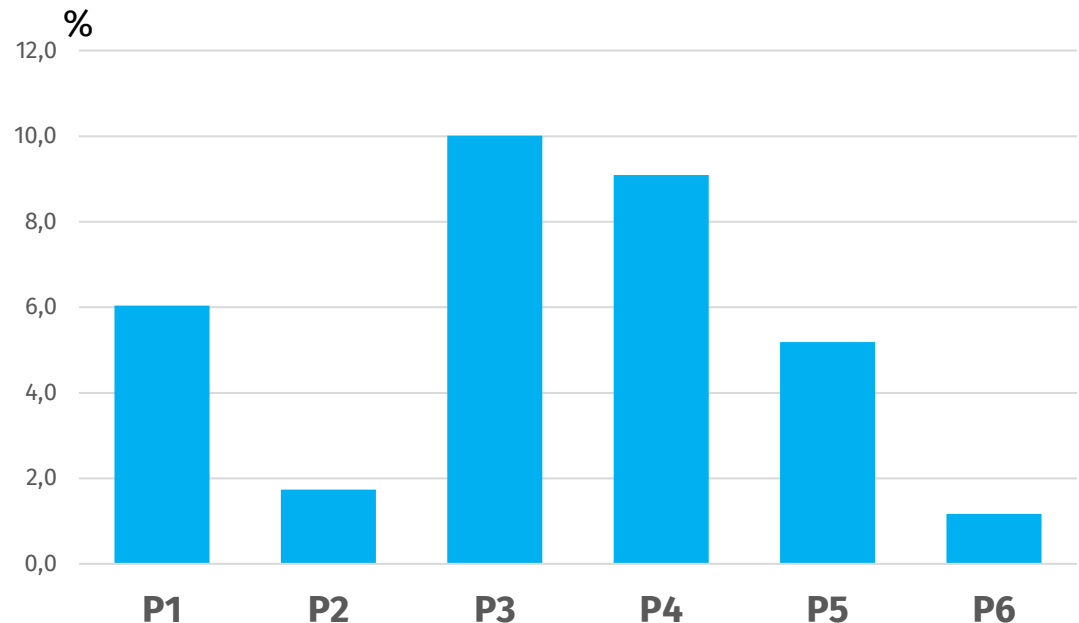
Poziom gospodarstwa domowego

- Opłacanie tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa na wypoczynek raz w roku **P7**
- Spożywanie mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień **P8**
- Ogrzewanie mieszkania do potrzeb **P9**
- Pokrycie z własnych środków finansowych niespodziewanego wydatku (na poziomie granicy ubóstwa relatywnego) **P10**
- Terminowe regulowanie opłat dot. mieszkania, rat i kredytów **P11**
- Dostęp do samochodu w celach prywatnych **P12**
- Wymiana zniszczonych mebli **P13**

Odsetek respondentów doświadczających braku możliwości zaspokojenia potrzeb (niezbędnych do prowadzenia odpowiedniego życia) z powodów finansowych

Poziom osoby

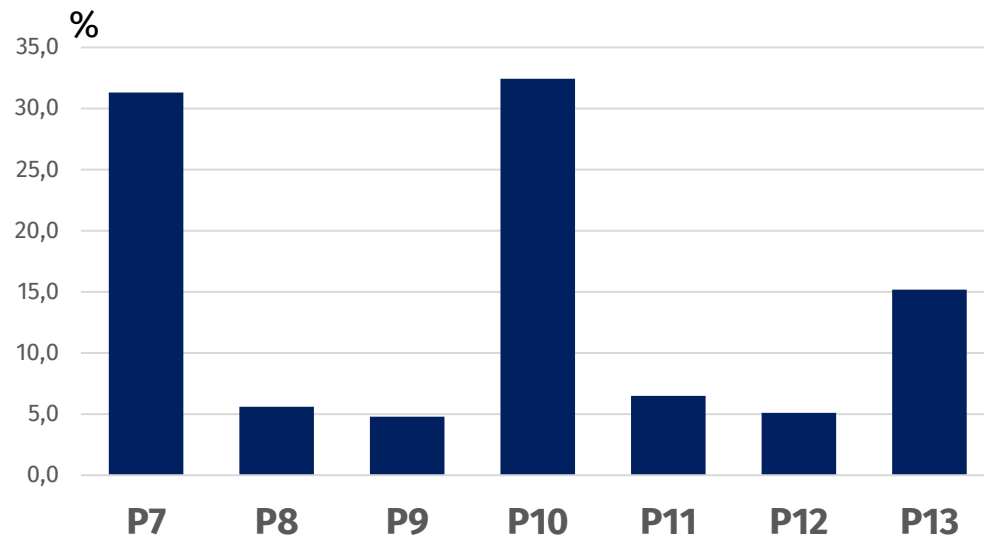
- Wymiana zużytej odzieży na nową **P1**
- Posiadanie przy najmniej dwóch par odpowiednio dopasowanego obuwia **P2**
- Wydawanie raz w tygodniu niewielkiej sumy pieniędzy na własne potrzeby **P3**
- Regularne uczestnictwo w różnych formach spędzania czasu wolnego **P4**
- Spotkanie się co najmniej raz w miesiącu z przyjaciółmi/rodziną na posiłku/drinku **P5**
- Dostęp do Internetu **P6**

Odsetek gospodarstw domowych doświadczających braku możliwości zaspokojenia potrzeb (niezbędnych do prowadzenia odpowiedniego życia) z powodów finansowych

Poziom gospodarstwa domowego

- Opłacanie tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa na wypoczynek raz w roku **P7**
- Spożywanie mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień **P8**
- Ogrzewanie mieszkania do potrzeb **P9**
- Pokrycie z własnych środków finansowych niespodziewanego wydatku (na poziomie granicy ubóstwa relatywnego) **P10**
- Terminowe regulowanie opłat dot. mieszkania, rat i kredytów **P11**
- Dostęp do samochodu w celach prywatnych **P12**
- Wymiana zniszczonych mebli **P13**

Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Zmienna objaśniana Y (0 – 1):

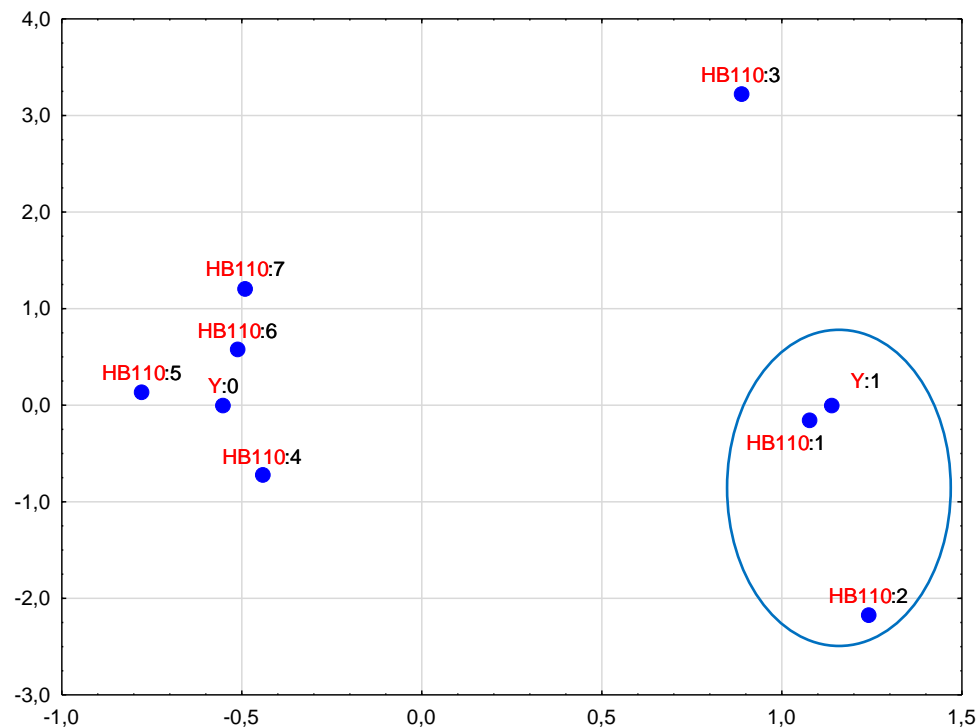
- 1 Gospodarstwo domowe deklarujące brak możliwości pokrycia z własnych środków finansowych nieoczekiwanego wydatku w wysokości 1550 zł
- 0 W przeciwnym wypadku

Zmienne objaśniające (determinanty):

- Typ gospodarstwa
- Rozmiar gospodarstwa
- Ekwiwalentny dochód do dyspozycji
- **Miejsce zamieszkania**
- **Makroregion zamieszkania**
- Wiek reprezentanta gospodarstwa domowego
- Aktualny status ekonomiczny reprezentanta gospodarstwa domowego
- Poziom wykształcenia reprezentanta gospodarstwa domowego

Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Zmienna objaśniana Y (Y=1, gospodarstwa z problemami finansowymi)
 Zmienna objaśniająca: Typ gospodarstwa

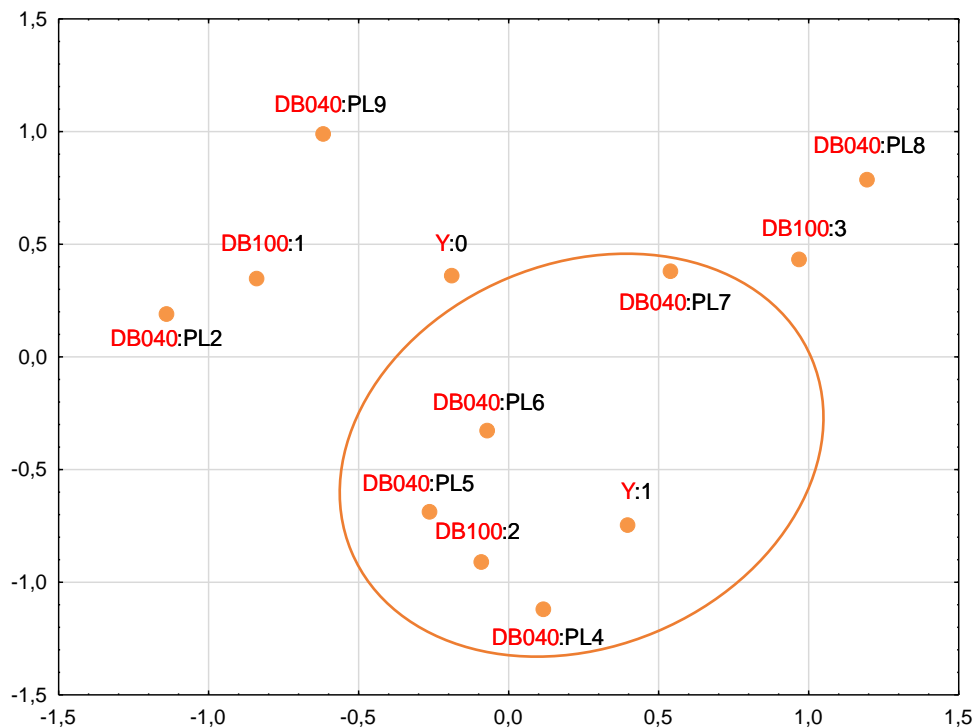
Typ gospodarstwa:

- 1 Gospodarstwo jednoosobowe
- 2 Samotny rodzic z co najmniej jednym dzieckiem w wieku poniżej 25 lat
- 3 Samotny rodzic z wszystkimi dziećmi w wieku 25 lat i więcej
- 4 Para bez dziecka (dzieci)
- 5 Para z co najmniej jednym dzieckiem w wieku poniżej 25 lat
- 6 Para ze wszystkimi dziećmi w wieku 25 lat lub więcej
- 7 Inny typ gospodarstwa domowego

Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Zmienna objaśniana Y ($Y=1$, gospodarstwa z problemami finansowymi)

Zmienne objaśniające: **Miejsce zamieszkania**, **Makroregion zamieszkania**

Miejsce zamieszkania

- 1 Obszar miejski** – obszary gęsto zaludnione, na których co najmniej 50% ludności mieszka w ośrodku miejskim
- 2 Obszar pośredni** – obszary o średniej gęstości zaludnienia, w których co najmniej 50% ludności mieszka w skupiskach miejskich, które nie są miastami - cities
- 3 Obszar wiejski** – obszary słabo zaludnione, gdzie ponad 50% ludności mieszka w gridach wiejskich

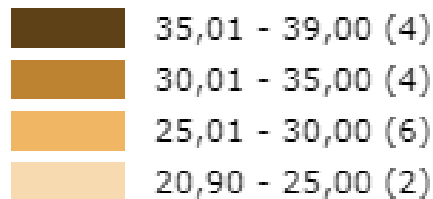
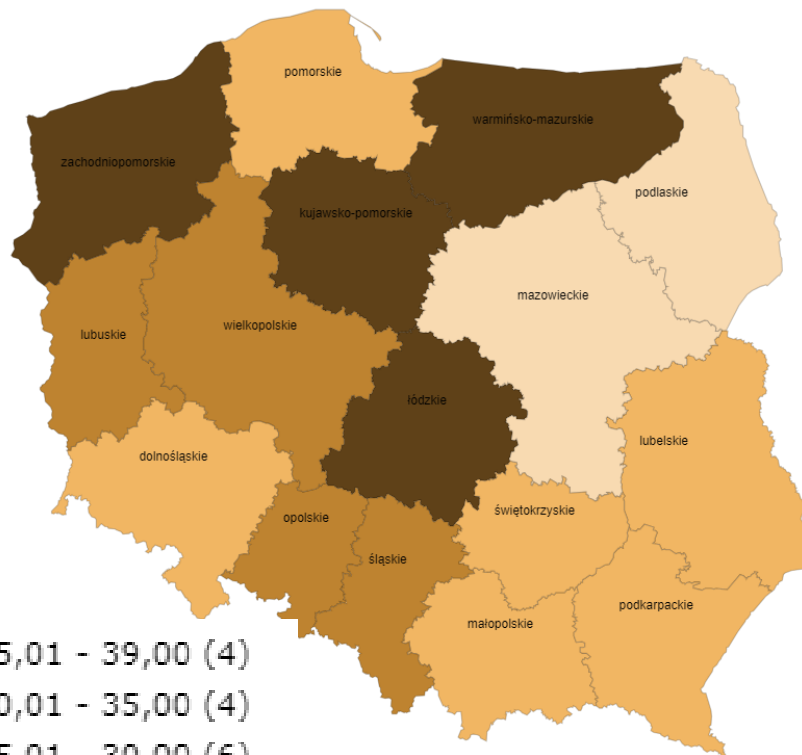
Makroregion zamieszkania (NUTS 1)

- PL2** Makroregion południowy
- PL4** Makroregion północno-zachodni
- PL5** Makroregion południowo-zachodni
- PL6** Makroregion północny
- PL7** Makroregion centralny
- PL8** Makroregion wschodni
- PL9** Makroregion woj. mazowieckie

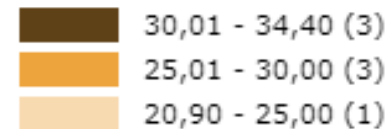
Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Gospodarstwa domowe deklarujące brak możliwości pokrycia z własnych środków nieoczekiwanego wydatku w wysokości 1550 zł

Województwo zamieszkania

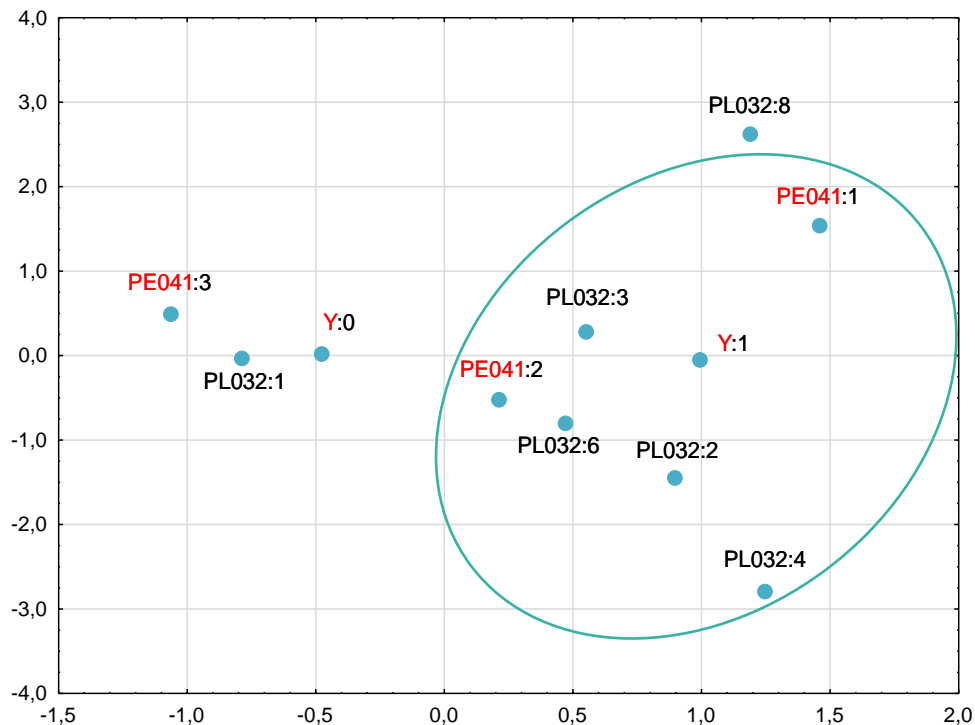
Makroregion zamieszkania

Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Zmienna objaśniana Y (Y=1, gospodarstwa z problemami finansowymi)

Zmienne objaśniające: Poziom wykształcenia, Status ekonomiczny

Poziom wykształcenia

- 1 Niski – ISCED (0-2)
- 2 Średni – ISCED (3-4)
- 3 Wysoki – ISCED (5-8)

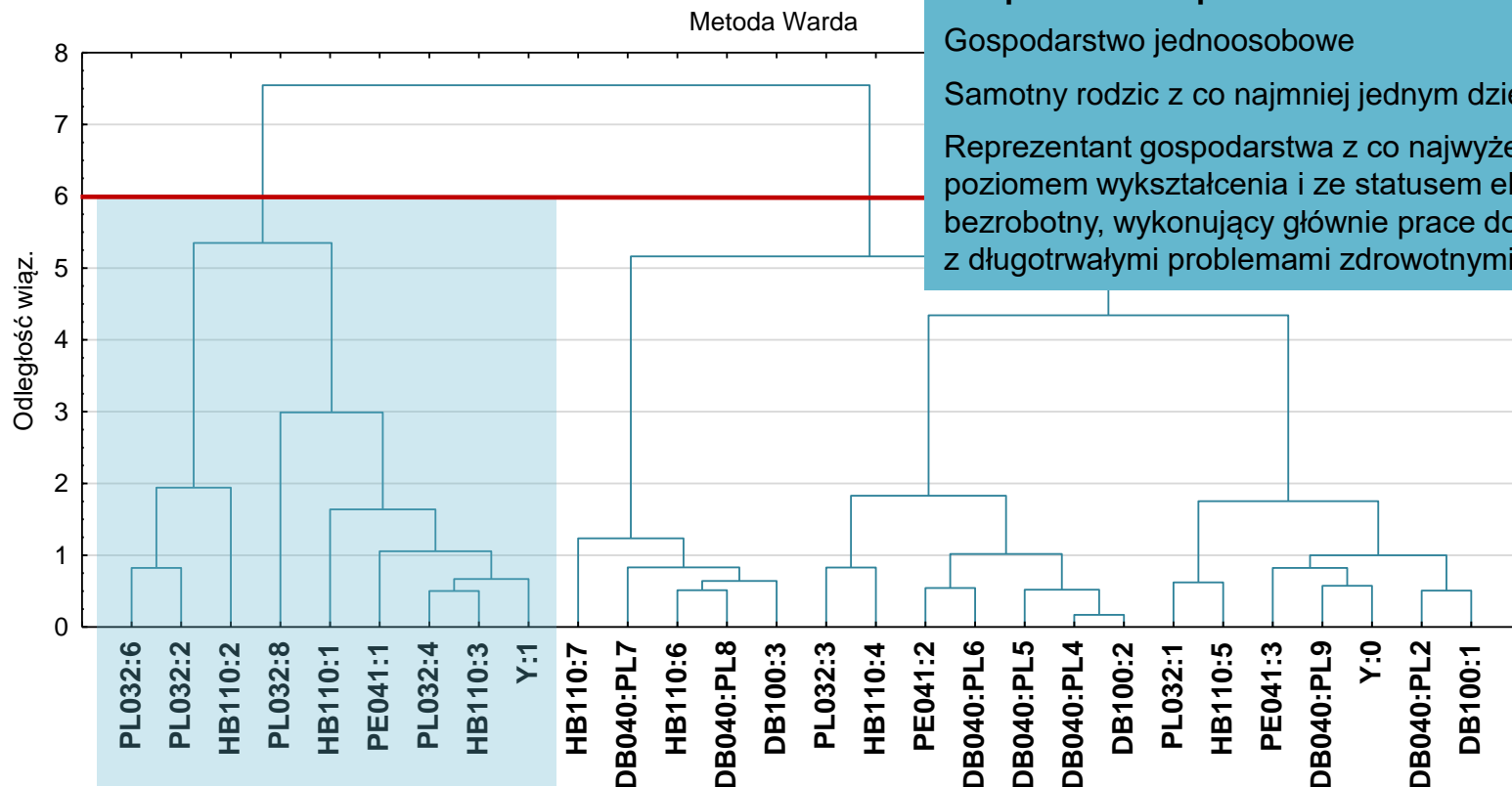
Status ekonomiczny

- 1 Zatrudniony
- 2 Bezrobotny
- 3 Emerytowany
- 4 Niezdolny do pracy z powodu długotrwałych problemów zdrowotnych
- 6 Osoba wykonująca głównie prace domowe
- 8 Inne

Próba budowy profilu gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

Zmienna objaśniana Y ($Y=1$, gospodarstwa z problemami finansowymi)

Zmienne objaśniające: Wszystkie uwzględnione w analizie

Gospodarstwo z problemami finansowymi:

Gospodarstwo jednoosobowe

Samotny rodzic z co najmniej jednym dzieckiem

Reprezentant gospodarstwa z co najwyżej średnim poziomem wykształcenia i ze statusem ekonomicznym: bezrobotny, wykonujący głównie prace domowe, z długotrwałymi problemami zdrowotnymi

Ocena ryzyka problemów finansowych w gospodarstwach domowych

Dochód do dyspozycji

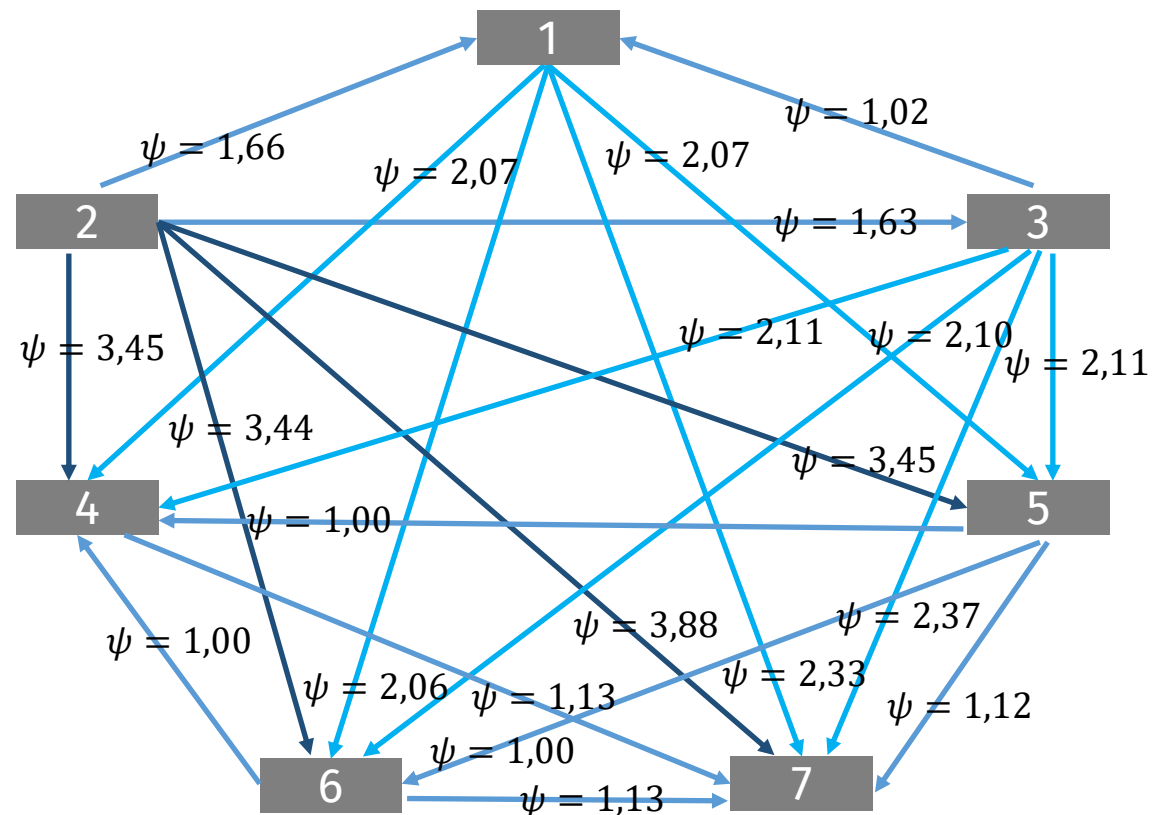

Typ gospodarstwa

- 1 Gospodarstwo jednoosobowe
- 2 Samotny rodzic z co najmniej jednym dzieckiem w wieku poniżej 25 lat
- 3 Samotny rodzic z wszystkimi dziećmi w wieku 25 lat i więcej
- 4 Para bez dziecka (dzieci)
- 5 Para z co najmniej jednym dzieckiem w wieku poniżej 25 lat
- 6 Para ze wszystkimi dziećmi w wieku 25 lat lub więcej
- 7 Inny typ gospodarstwa domowego

Iloraz szansy:

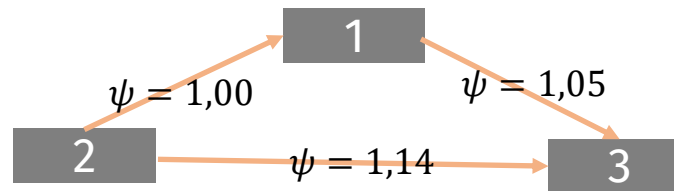
$$\psi = \frac{p_1}{1 - p_1} / \frac{p_2}{1 - p_2}$$

Ocena ryzyka problemów finansowych w gospodarstwach domowych

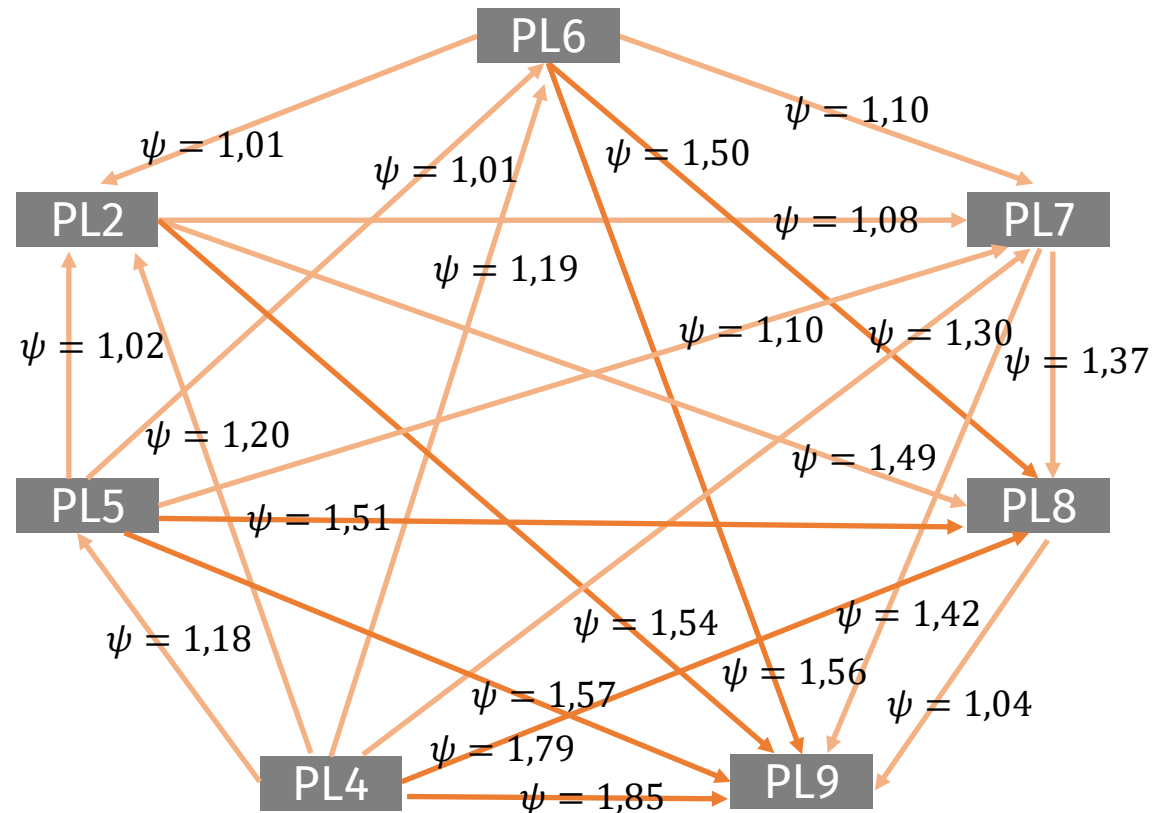
Miejsce zamieszkania

- 1 Obszar miejski
- 2 Obszar pośredni
- 3 Obszar wiejski

Makroregion zamieszkania

- PL2 Makroregion południowy
- PL4 Makroregion północno-zachodni
- PL5 Makroregion południowo-zachodni
- PL6 Makroregion północny
- PL7 Makroregion centralny
- PL8 Makroregion wschodni
- PL9 Makroregion woj. mazowieckie

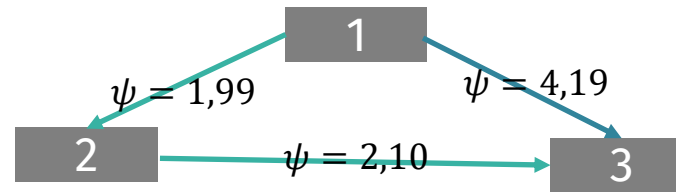
Iloraz szansy:

$$\psi = \frac{p_1}{1 - p_1} / \frac{p_2}{1 - p_2}$$

Ocena ryzyka problemów finansowych w gospodarstwach domowych

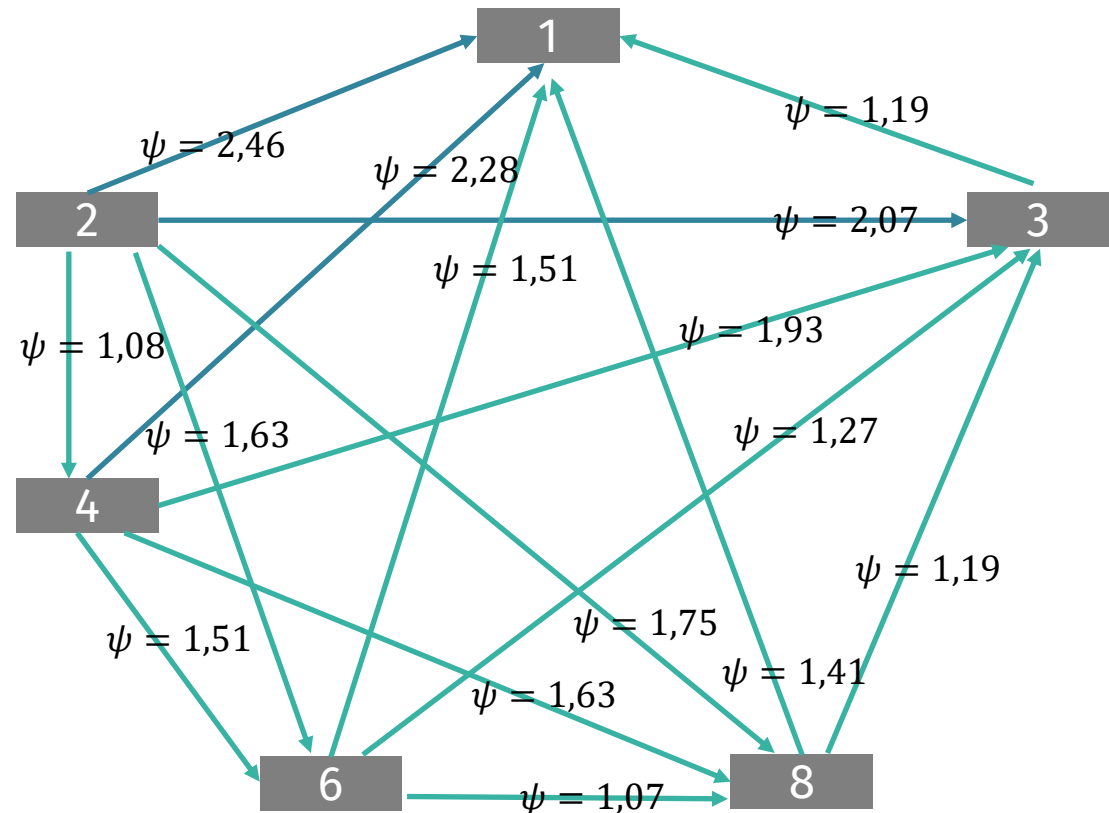
Poziom wykształcenia

- 1 Niski – ISCED (0-2)
- 2 Średni – ISCED (3-4)
- 3 Wysoki – ISCED (5-8)

Status ekonomiczny

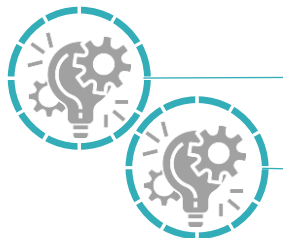
- 1 Zatrudniony
- 2 Bezrobotny
- 3 Emerytowany
- 4 Niezdolny do pracy z powodu długotrwałych problemów zdrowotnych
- 6 Osoba wykonująca głównie prace domowe
- 8 Inne

Iloraz szansy:

$$\psi = \frac{p_1}{1 - p_1} / \frac{p_2}{1 - p_2}$$

Profil gospodarstw domowych z problemami finansowymi i brakiem oszczędności

- **Gospodarstwa domowe jednoosobowe**

- **Samotni rodzice z dziećmi.**

Samotny rodzic z dziećmi ma ponad 2 razy większe ryzyko braku możliwości pokrycia nieoczekiwanego wydatku niż para z dziećmi

- **Gospodarstwa domowe z reprezentantem posiadającym niski poziom wykształcenia**

Reprezentant gospodarstwa z wykształceniem na poziomie podstawowym ma 4 razy większe ryzyko braku możliwości pokrycia nieoczekiwanego wydatku niż reprezentant z wykształceniem wyższym

- **Gospodarstwa domowe z reprezentantem deklaruującym status aktywności jako bezrobotny, z długotrwałymi problemami zdrowotnymi oraz wykonujący głównie prace domowe**

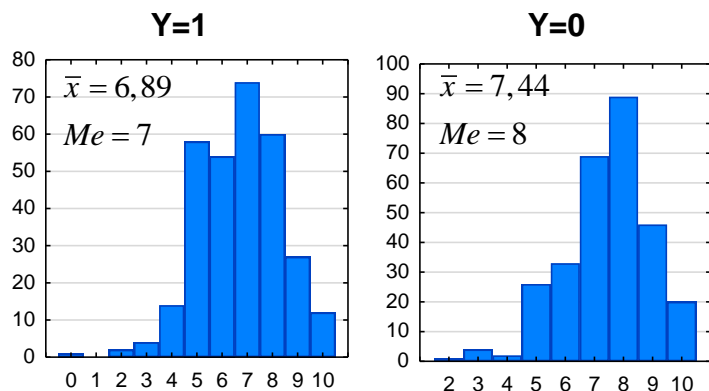
Gospodarstwa domowe z bezrobotnym reprezentantem mają ponad 2 razy większe ryzyko braku możliwości nieoczekiwanego wydatku niż gospodarstwa reprezentowane przez pracujących czy będących na emeryturze.

Subiektywna ocena satysfakcji z życia w grupach gospodarstw obarczonych ryzykiem związanym z problemami finansowymi

(Y=1, gospodarstwa z problemami finansowymi)

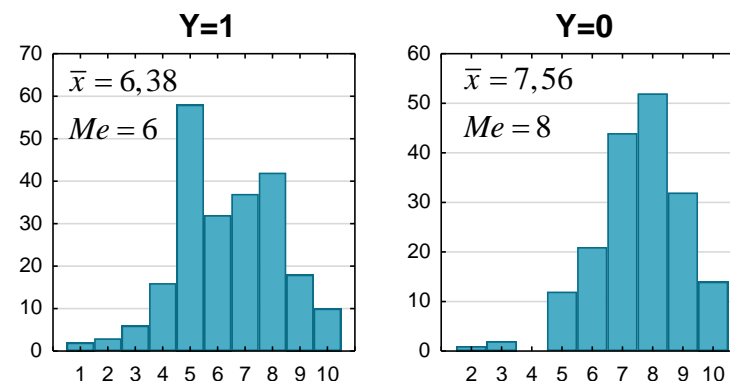
Typ gospodarstwa

Samotny rodzic z dziećmi w wieku poniżej 25 lat

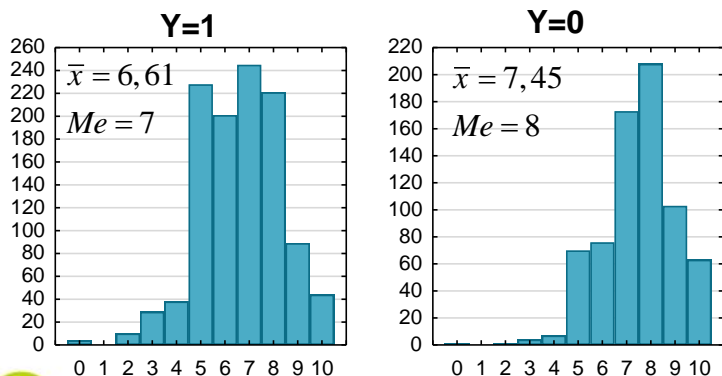
Status ekonomiczny reprezentanta

Bezrobotny

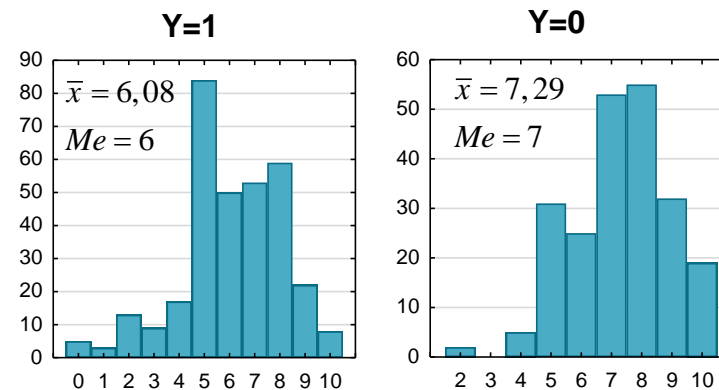

Poziom wykształcenia reprezentanta

Niski, co najwyżej podstawowy

Z długotrwałymi problemami zdrowotnymi

Podsumowanie

1. Zastosowane metody pozwalają na stworzenie profilu jednostki badawczej w interesującym nas obszarze badawczym.
2. Są to narzędzia, które umożliwiają wizualizację graficzną, a dzięki temu pozwalają na szybką syntezę informacji m.in. osobom i organizacjom kierującym polityką społeczną państwa.
3. Ważne jest, aby stale rozwijać badania statystyczne dotyczące jakości życia, również poprzez wykorzystywanie dostępnych źródeł informacji oraz poszukiwać nowych metod i źródeł administracyjnych w tym zakresie.

Dziękujemy za uwagę !

dr hab. Edyta Mazurek, prof. UEW
edyta.mazurek@ue.wroc.pl

dr Agata Girul
a.girul@stat.gov.pl